

Purim: Adloiada - Carnavalul de Purim din Tel Aviv [anul 5781]

Purim este o sărbătoare foarte specială în care ni se cere să fim veseli ca să sărbătorim salvarea evreilor de la exterminare în Persia, în urmă cu 2.500 de ani. Această sărbătoare se bazează pe o carte din Vechiul Testament, *Meghilat Ester* (Sului Esterei). Povestea este foarte cunoscută, nu cred că este nevoie să o reamintim aici. Deoarece în timpul acestei sărbători este permis de a lucra, ea a căpătat câteva caracteristici unice, care nu există în celelalte sărbători. La aceasta se adaugă și două porunci care apar în Talmud. Prima spune „De când începe luna Adar, trebuie să ne veselim”. Purim se sărbătorește în ziua de 15 a lunii Adar, exact cu o lună înainte de Pesah. Evreilor li se poruncește să fie veseli toată luna Adar. În Talmud veselie se măsoară în termeni biblici: „Să bea *până nu mai știe* care e Haman cel blestemat și care e Mordechai cel binecuvântat.” Cu alte cuvinte Purim este singura sărbătoare în care ni se poruncește (după alte păreri ni se permite) să ne îmbățăm. Încă din Evul Mediu, evreii se distrau făcând imitații, parodii și deghizări.

Purim este în esență o sărbătoare din diaspora. Ea comemorează o întâmplare petrecută în diaspora, fără nicio legătură cu Ereț Israel. De aceea populației evreiești stabilite în Palestina i-a fost greu să găsească o temă principală pentru această sărbătoare. Unii intelectuali, cum ar fi poetul național Haim Nahman Bialik, au propus chiar ca în Israel această sărbătoare să fie desființată și să se serbeze numai Hanuca, care este o sărbătoare pur israeliană.

În 1912, profesorul de desen Avraham Aldema de la Gimnaziul Ebraic din Tel Aviv a propus ca de Purim să aibă loc o paradă pe strada principală a orașului, strada Herzl, care să continue pe „Bulevard”, cea mai somptuoasă stradă de atunci. În propunere el include și deghizarea elevilor. Tel Aviv avea pe atunci doar 3 ani. Gimnaziul era mai vechi. El a fost înființat în 1905 la Iafo și în 1910 a trecut în Tel Aviv, pe locul unde se află astăzi *Migdal Șalom*. Din păcate în 1958 clădirea a fost demolată, școala mutându-se în nordul orașului, unde a rămas până astăzi.

În anii următori carnavalul s-a extins pe mai multe străzi, a devenit mai organizat și i s-au adăugat care alegorice. Îi lipsea însă un nume ebraic. „Brigada de apărare a limbii ebraice” cerea categoric un nume ebraic. Această așa-numită brigadă era compusă din tineri, mai ales elevi, care cutreierau străzile centrale ale orașului. Trecătorii care vorbeau o altă limbă decât ebraica, mai ales idiș, erau opriți și primeau un bilețel pe care era scris „Evreu, vorbește ebraica!” Au urmat multe controverse, certuri și chiar încăierări, până când a fost acceptată propunerea unuia dintre membrii juriului carnavalului, pe nume Berkovitch. El a propus combinația de cuvinte ebraice și aramaice *ad+delo+iada*, adică *până nu mai știe*, după vorbele din Talmud. Din cele trei cuvinte s-a compus unul singur, vechi-nou: *Addeloiada*, care a intrat în vocabularul ebraic moderne sub forma *Adloiada*. Acesta a rămas numele carnavalului din 1932 încoace.

În anii 20-30 parada s-a mărit și au apărut teme noi, naționale, politice, dar și istorice și de Purim. Printre temele

reprezentate în cortegiul festiv erau *aliyot* (valurile de imigrație), *haluțim* (pionierii), noua agricultură. Primul primar al Tel Avivului, Meir Dizengoff, deschidea sărbătoarea, călărind în fruntea alaiului.

Nu au lipsit nici incidentele diplomatice. În 1926 au defilat cu un sicriu negru în care se afla mandatul britanic. Acest act i-a înfuriat pe englezi. În 1934 a mășăluit un om deghizat în Hitler, cu un slogan care cerea „moarte evreilor”. Consutul german a protestat, dar Dizengoff a refuzat să prezinte scuze, spunând că la noi este libertate de expresie.

Concursul de frumusețe Ester HaMalca

Faimosul cineast Baruch Agadati, despre care am vorbit data trecută, a observat succesul fenomenal al acestui carnaval și ale petrecerilor de Purim. El a devenit „regele petrecerilor din Tel Aviv”, numit și „Casanova al săracilor”. Chiar și în ultimii ani ai vieții arăta bine.

Eu l-am cunoscut la sfârșitul anilor 60. Eram student sărac și căutam de lucru. Era cât pe ce să lucrez la el, dar până la urmă am ajuns să predau la liceu, iar după un an și la universitate. În orice caz, în anii 20 Agadati organiza baluri renumite de Purim în sala cinematografului Eden din cartierul Neve Tedeck. (Astăzi în locul lui este o bancă.) Toată lumea mondenă se înghesuia la aceste petreceri.

În 1926 i-a venit ideea ca în cadrul acestor petreceri să organizeze un concurs de frumusețe în cinstea reginei Ester. Era ceva nemaiauzit într-o țară profund religioasă. Primul concurs s-a ținut înainte de Purim. Fetele au fost prezentate publicului, care a ales „regina”. Cea mai celebră Ester a fost cea aleasă în 1928. Era Țipora Țabari, originară din Yemen, care vindea lapte la domiciliu. Baruch Agadati și Țipora Țabari au mers împreună în fruntea paradei.

„Groaznica destrăbălare”

Un eveniment atât de liber într-o țară ca Israel, mai ales în vremurile acelea, nu putea trece fără o ripostă cruntă din partea grupurilor religioase. Voci nemulțumite s-au auzit încă din anii 20; ele s-au amplificat în anii 30. În fruntea opoziției se afla Prim Rabinul Avraham Ițhak HaCohen Kook și scriitorul **Alexander Siskind Rabinovitz** (cunoscut după acronimul “Azar”). S-a exercitat o presiune enormă asupra primarului Dizengoff pentru ca Adloiada să înceteze. La Ierusalim au apărut nenumărate afișe numite *pașkevil*, care reprezintă până astăzi sistemul de comunicare și socializare în comunitatea ultra-religioasă, un fel de Facebook. Ele descriau acest carnaval ca fiind obscen și destrăbălat.

Presiunile au dat roade și Dizengoff a desființat carnavalul. Alegerea reginei Ester a fost oprită în 1930, iar Adloiada în 1936. (Se pare că lipsa de fonduri a contribuit și ea la încetarea evenimentelor.) Concursurile de frumusețe au fost reluate în anii 50, dar în locul reginei Ester se alege Miss Israel.

Aldoiada în zilele noastre

Adloiada a fost reluată în anii 50 și foarte repede s-a răspândit și în alte orașe. Astăzi nu mai există niciun oraș în țară unde să nu se țină această paradă. Cea din Tel Aviv s-a mutat în orașul vecin, Holon, care devine pentru o zi capitala Persiei antice, Șușan (Susa). Din păcate în Israel adesea plouă de Purim. Toată lumea speră să aibă parte de o zi frumoasă și caldă.

De Purim copiii și chiar unii adulți se deghizează la școală, pe stradă sau la lucru. S-a dezvoltat o întreagă industrie de costume și măști. În fiecare an apar multe măști legate de o temă comună, de actualitate. Anul acesta, din cauza epidemiei nu au sosit costumele fabricate în China și mulți își confecționează singuri „costume albe de protecție”, așa cum se văd la televizor. Probabil acesta va fi tema anului (dacă carnavalul nu se va anula).

Să nu uităm un lucru: *Lo col iom Purim* – **nu în fiecare zi este Purim.**

Purim Sameah!

Articolul a apărut în revista Baabel, martie 2020